

Handläggare
Krehla Runa

Datum
2018-02-27

Diarienummer
KTN-2017-0410

Kulturnämnden

Utredning av kultur- och fritidsverksamhet för unga

Förslag till beslut

Kulturnämnden föreslås besluta

att ta emot utredningen, samt

att ge kulturförvaltningen i uppdrag att återkomma med förslag till åtgärder gällande kultur- och fritidsverksamhet för unga i centrala Uppsala utifrån utredningens slutsatser.

Sammanfattning

Kulturnämnden gav under hösten 2017 kulturförvaltningen i uppdrag att utreda lokaler och verksamhet för ungdomskultur i centrala Uppsala. Kulturförvaltningen har anlitat Spira utvärdering AB för att genomföra utredningen.

Ärendet

I centrala Uppsala finns det idag fyra verksamheter med öppen fritidsverksamhet/ungdomskulturverksamhet som bedrivs med stöd från kulturnämnden. Dessa är föreningen Ungdomens Hus, Café Genomfarten, KFUM Leoparden, samt Kulturhuset Grand. Då fastigheten Svartbäcksgatan 32 där föreningen Ungdomens Hus har verksamhet står inför en omfattande totalrenovering aktualiseras frågan om var och hur den verksamhet för ungdomskultur som kulturnämnden helt eller delvis finansierar ska bedrivas i centrala Uppsala i framtiden. Kulturnämnden gav kulturförvaltningen i uppdrag att utreda ungdomskulturverksamheten i centrala Uppsala. Huvudfrågan är om resurser används optimalt idag, eller om kommunen skulle kunna kraftsamla på ett annat sätt i en framtida större ungdomskultursatsning, till exempel i form av ett centralt ungdomskulturhus. Vad säger verksamheterna själva och vad efterfrågar Uppsalas ungdomar?

Utredningens direktiv:

- Omvärldsbevakning. Hur ser ungdomskulturverksamhet och lokaler för ungdomskulturverksamhet ut i andra kommuner? Goda exempel.
- Vilken typ av ungdomskulturverksamhet finns i Uppsala stad idag.
- Hur används lokalerna idag? Hur skulle de kunna användas eller inte användas i framtiden?
- Vad vill unga ha för verksamhet?
- Är det någon typ av verksamhet/lokal som saknas idag?
- Förslag på hur ungdomskulturverksamhet skulle kunna formas i framtiden.

Utredarnas metod:

- Besök i de fyra kulturverksamheterna, där intervjuer genomfördes med verksamhetsledare, personal och besökande ungdomar.
- Intervjuer med företrädare från studieförbunden Bilda och Sensus.
- Minienkät till ungdomar boende i Uppsala kommun. Totalt 322 svarande.
- Minienkät till föreningar som bedriver kultur- och fritidsverksamhet för unga i Uppsala med stöd från kulturnämnden.
- Intervjuer med representanter från Katrineholm, Sollentuna och Örebro, som har olika former av ungdomskulturhus.
- Workshop med representanter från de fyra verksamheterna med syfte att förankra, kvalitetssäkra och utveckla utredningens analys och slutsatser med berörda verksamheter

Resultat/förslag

Utredarna konstaterar att de sociala värdena är betydelsefulla i alla fyra undersökta verksamheter. När ungdomarna själva fick värdera vad som var viktigast svarar de att allra viktigast är att miljön är mysig och trevlig. Trygghet, bra öppettider samt billigt och gott fika är andra faktorer som värdesätts. Möjligheter att utöva kultur (både möjlighet att testa nya kulturformer och att utvecklas inom någon kulturform) uppges vara mindre viktigt, även om knappt hälften ser detta som mycket viktigt. Likaså svarar ungdomarna att de föredrar flera små ställen med olika typer av verksamhet och aktiviteter framför ett stort ungdomskulturhus med många kulturformer under ett och samma tak. Noterbart är dock att unga som idag deltar i Kulturskolan eller inte deltar i någon kulturverksamhet tilltalas i högre utsträckning än andra ungdomar av ett stort ungdomskulturhus.

Enligt utredningen är de fyra verksamheterna i stort nöjda med sina lokaler. När det gäller Grand så finns det dock svårigheter i och med en stor och bullrig foajé, brist på mindre utrymmen att ha aktiviteter i och att cafét ligger en trappa upp, vilket gör att det är svårt att ha överblick över verksamheten och att det enligt personalen kan medföra en tröskel för ungdomar som besöker verksamheten för första gången. Café Genomfarten har fräscha och bra lokaler, men har problemet att det är svårt att ha överblick över alla utrymmen då den är i två plan, och vissa delar är gömda. Fastigheten där Ungdomens Hus ligger i är stor och har många rum vilket är bra för verksamheten. Fastigheten är dock mycket sliten och inte

tillgänglig. Leoparden har nya och nyrenoverade lokaler och bedöms ha lagom avvägning av översyn och öppna ytor samtidigt som det finns en avskild hörna för ungdomarna. Leoparden har utöver cafélokalen en ateljé och ett galleri.

Andra föreningar svarar att de värdesätter olika typer av verksamheter och lokaler för ungdomar, men en majoritet är ändå intresserade av att samverka om kommunen i framtiden skulle satsa på ett stort centralt ungdomskulturhus. Flera föreningar svarar att det är brist på dans- och teaterlokaler i Uppsala.

I utredningen framkommer att lokalerna inte nyttjas optimalt för kulturutövande idag, vilket bland annat märks i ett begränsat samutnyttjande. Verksamheterna anpassar sina aktiviteter efter de egna lokalerna och använder inte närliggande verksamheters resurser i någon större utsträckning.

Utredarna konstaterar att kommunen behöver säkerställa att den samlade verksamheten för ungas kultur och fritid både fyller en social funktion och främjar kulturutövande. De menar att kommunen medvetet bör arbeta med dessa två perspektiv och se till att det finns kulturpedagogisk kompetens och lokaler för kulturutövande samtidigt som de sociala funktionerna upprätthålls. För att verksamheten ska fylla en social funktion behövs personal med (formell eller informell) kompetens inom relationsbyggande och beteendevetenskap. Det är också viktigt att arbeta för att alla ungdomar, oavsett bakgrund, deltar. De menar att bredda målgruppen handlar både om kommunikation och om hur själva verksamheten är utformad. Utredarna föreslår att personalen i framtida ungdomskulturverksamhet får uppdraget att arbeta uppsökande. Detta skulle kunna ske genom att man arbetar både i en central ungdomskulturverksamhet men också exempelvis i ett kulturcentrum eller i en fritidsgård i en stadsdel.

Skulle kommunen satsa på ett större ungdomskulturhus är det viktigt att få med sig en välkomnande och inkluderande miljö så huset och verksamheten har en tydlig verksamhetsidé:

”Vår slutsats av detta är att varje verksamhet behöver bäras av en idé och ett engagemang som präglar varje del av verksamheten. Om kommunen exempelvis väljer att satsa på ett större kulturhus räcker det inte att säkra resurser och ändamålsenliga lokaler. Det blir bland annat avgörande att hitta medarbetare som driver och samlar verksamheten kring en idé som alla är villiga att bidra till.”

Omvärldsbevakningen påvisar också vikten av delaktighet från alla målgrupper när en ny verksamhet utformas. Unga måste få inflytande och kunna påverka innehållet i verksamhet och lokaler konstaterar utredarna.

Utredarna lyfter att kulturnämnden behöver se över hur nämnden ger stöd och bidrag och subventionerar lokaler idag, eftersom det inte är enhetligt. Det behövs en större likvärdighet och transparens i systemet enligt utredarna. Att en ensam förening har nyttjanderättsavtal på en stor fastighet i centrala Uppsala kan därmed vara problematiskt.

Den lokal som har störst potential att utvecklas anser utredarna var Grand. De menar att lokalerna inte är optimala för den verksamhet som bedrivs idag. Frågan är om den skulle kunna utvecklas till en renodlad scenlokal och att den kultur- fritidsverksamhet som bedrivs

för unga och som har både öppen verksamhet och riktad verksamhet (hbtq och personer med särskilt stöd) i stället kan bedrivas i en eller flera mindre och mer personliga lokaler.

Utredarna ger slutligen olika alternativ till lösningar för fritids- och kulturverksamhet i centrala Uppsala, där man kan välja centraliserad lösning, decentraliserad lösning eller en kombination av de två. Men de viktiga aspekterna att ta med för alla alternativ är:

- En social funktion och ett stärkt kulturutövande
- En verksamhet som når ut till alla ungdomar
- En attraktiv verksamhet med tydlig idé och delaktighet
- Ändamålsenliga och effektivt utnyttjade lokaler
- Transparent och rättvis finansiering och styrning
- Ta ett helhetsgrepp kring verksamheten

Förvaltningens kommentarer

Kulturförvaltningen ser att utredningen lyfter många viktiga perspektiv. När det gäller verksamheten vid Grand är det en fritidsgård bland andra fritidsgårdar i kommunal regi, men det är också en viktig arena där fritidsgårdarna samverkar kring olika event som LAN, discon och konserter. Ungdomar rör sig därmed redan idag mellan övriga fritidsgårdar i kommunen och Grand. Samverkan sker även med många skolor, kulturskolan, studieförbund och föreningar kring evenemang. När det gäller besökssiffrorna i tabellen över de fyra verksamheterna är det uppskattade besökssiffror vid den tidpunkt utredarna intervjuade personalen, samt vid ordinarie öppethållande, inga evenemang inräknade. För att kunna göra en adekvat jämförelse behöver besökssiffrorna studeras över en längre tid.

Det är för tidigt att uttala sig om vägval i dagsläget men kulturförvaltningen önskar ett förnyat uppdrag att återkomma med förslag till åtgärder gällande kultur- och fritidsverksamhet för unga i centrala Uppsala utifrån utredningens slutsatser.

Ekonomiska konsekvenser

I dagsläget får utredningen inga ekonomiska konsekvenser, men beroende på vilka vägval nämnden väljer att göra kan resultatet påverka budgeten framöver.

Kulturförvaltningen

Sten Bernhardsson
Direktör, chef för kulturförvaltningen

Bilaga: Utredning av kultur- och fritidsverksamhet för unga i Uppsala

En plats att vara och växa på

En utredning av kultur- och
fritidsverksamhet för unga i Uppsala

Uppdaterad version
2018-02-19

Spira utvärdering
Elin Törner och Ida Thomson

1. Inledning	3
1.1 Kultur- och fritidsverksamhet för unga	3
1.2 Om utredningen	3
1.3 Flera skilda perspektiv och intressen berörs	5
1.4 Rapportens disposition	6
2. Verksamhet, lokaler och finansiering idag	7
2.1 De fyra verksamheterna i Uppsala innerstad	7
2.2 De fyra verksamheternas befintliga lokaler	9
2.3 Andra förenings lokaler och lokalbehov	10
2.4 Bidrag och subventioner från kommunen	11
3. Vad tycker ungdomarna?	13
3.1 Vad är viktigt för ungdomarnas deltagande?	13
3.2 Varför ungdomar inte deltar	14
3.3 Lockas unga av ett stort kulturhus eller flera mindre ställen?	14
4. Centrala aspekter för en fungerande verksamhet	16
4.1 En social funktion och ett stärkt kulturutövande	16
4.2 En verksamhet som når ut till alla ungdomar	17
4.3 En attraktiv verksamhet med tydlig idé och delaktighet	18
4.4 Ändamålsenliga och effektivt utnyttjade lokaler	19
4.5 Transparent och rättvis finansiering och styrning	20
4.6 Motiverat att ta ett helhetsgrepp kring verksamheten	21
5. Vägval för framtiden	23
5.1 Ett större kulturhus	23
5.2 Flera verksamheter med olika inriktning	25
5.3 En kombination av centraliserad och decentraliserad lösning	27
5.4 Avslutningsvis	28

1. Inledning

Kulturnämndens övergripande målsättning är att alla som bor i Uppsala kommun ska ha goda möjligheter att utöva och uppleva kultur, samt att tillskapa meningsfulla fritidssysselsättningar för barn och unga i kommunen. De verksamheter nämnden finansierar ska lägga grunden till ett samhälle präglad av kreativitet, bildning och innovationskraft. De av nämnden finansierade kultur- och fritidsverksamheter för unga som finns i innerstaden är av betydelse för att dessa mål ska kunna uppnås, och det är en angelägen fråga för kommunen att verksamheten organiseras och finansieras på ett sätt som ger Uppsalas unga en god och jämlik tillgång till kultur och en meningsfull fritid.

Kulturnämnden har därför gett Spira utvärdering i uppdrag att genomföra en utredning som undersöker om resurserna för dessa verksamheter används på bästa sätt eller om det finns andra former för verksamheten som skulle kunna ge ungdomskulturen än bättre förutsättningar i framtiden. Bakgrunden till att utredningen genomförs nu är att en av kommunens lokaler med öppen fritidsverksamhet/ungdomskulturverksamhet i centrala Uppsala behöver totalrenoveras.

1.1 Kultur- och fritidsverksamhet för unga

Den här utredningen, som beställts av Kulturnämnden, fokuserar på kulturverksamheter för unga. Det finns dock ingen entydig gräns mellan kultur- respektive fritidsverksamheter. Fritidsgårdar med ett socialt uppdrag i fokus genomför vissa kulturaktiviteter samtidigt som kulturverksamheterna för många ungdomar i första hand har en social funktion och därmed i praktiken kan ses som en fritidsverksamhet. Hur mycket kulturaktiviteter som utövas i verksamheterna kan också variera över tid. Därför används härnäst begreppet kultur- och fritidsverksamhet för unga.

Vad är då en kulturaktivitet? Myndigheten för Kulturanalys delar i sin rapport om *Barns och ungas kulturaktiviteter* upp kulturaktiviteterna i besöksaktiviteter till kulturinstitutioner, eget skapande och utförande, att spela spel, att fotografera och filma, delta i musik-/kulturskola och liknande verksamhet, läsning och biblioteks-besök, kulturaktiviteter via media samt kulturellt förenings- och samhällsdeltagande. Indelningen beskriver bredden av aktiviteter som ryms i begreppet kulturaktivitet, och återspeglar också till stor del de aktiviteter som bedrivs i de verksamheter som den här utredningen behandlar.

1.2 Om utredningen

Utredningen omfattar fyra verksamheter i innerstaden

Utredningen har fokuserat på de fyra verksamheter för kultur- och fritidsverksamhet som finns i Uppsala innerstad, nämligen *Café Genomfarten* (Svenska kyrkan är huvudman och huvudsaklig finansiär), *Kulturhuset Grand* (kommunal drift), Kulturhuset Leoparden (KFUM är huvudman och delfinansiär) och Ungdomens hus (ungdomsdriven förening med kommunal finansiering).

I Uppsala finns även en mängd ytterligare verksamheter för ungas kultur och fritid. Runt om i kommunen finns fritidsgårdar och lokala kulturcentrum. Bibliotek, kulturskola och idrottsverksamheter är andra verksamheter för ungas kultur och fritid, men som på grund av inledande avgränsningar inte har inkluderats i utredningens datainsamling. Kulturnämnden ger

vidare bidrag till föreningar, som bland annat har kultur- och fritidsverksamhet för ungdomar. Dessa föreningar har erbjudits att via en enkät komma med inspel till utredningen.

Frågeställningar

Syftet med utredningen är dels att beskriva och analysera nuläget, dels att identifiera önskemål från olika aktörer. Med detta som utgångspunkt, samt med inspiration från andra kommuner, ska förslag lämnas om möjliga lösningar för hur verksamheten för ungdomskultur kan utvecklas framöver.

Utredningen utgår därför från följande frågeställningar:

Beskrivning av nuläget:

- Vilken typ av ungdomskulturverksamhet finns i Uppsala innerstad idag?
- Hur används lokalerna idag?
- Hur tycker verksamhetsansvarig och personal att det fungerar?
- Hur tycker besökande ungdomar att det fungerar?

Behov, önskemål och inspiration:

- Vad vill unga 13-25 år ha för kulturverksamhet?
- Är det någon typ av verksamhet/lokal som saknas idag eller någon som skulle kunna avvecklas?
- Hur ser ungdomskulturverksamhet och lokaler för ungdomskulturverksamhet ut i andra kommuner?

Förslag på hur ungdomskulturverksamhet skulle kunna formas i framtiden:

- Hur skulle lokalerna kunna användas eller inte användas i framtiden?
- Hur kan ungdomskulturverksamheten utvecklas i framtiden?

Datainsamling

I utredningen har information och synpunkter inhämtats från en rad olika aktörer med olika perspektiv på verksamheten. Följande datainsamlingsmetoder har använts.

- Besök i de fyra kulturverksamheterna, där intervjuer genomfördes med verksamhetsledare, personal och besökande ungdomar.
- Intervjuer med företrädare från studieförbunden Bilda och Sensus
- Minienkät till ungdomar boende i Uppsala kommun. Totalt 322 svarande. Visst internt bortfall förekommer, varför antal svarande på respektive fråga är något lägre. Enkäten, som publicerades på Uppsala kommuns hemsida Kubik Uppsala spreds via föreningar och verksamheter för ungdomar och på sociala medier. De ungdomar som besvarade enkäten fick uppge vilken verksamhet de besöker. I punkterna nedan framgår hur stor andel av enkätrespondenterna som besöker respektive verksamhet.
 - Idrottsverksamhet 20%
 - Fritidsgård 6 %
 - Kulturskolan 7 %
 - Ungdomens hus 47%
 - Kulturhuset Leoparden 21 %
 - Café Genomfarten 16 %

- Kulturhuset Grand 18%
- Allis 9%
- Deltar inte i någon kultur- eller fritidsverksamhet 16 %
- Annan kulturverksamhet 11 %
(såsom Fyrisgården, Österledskyrkan och andra kyrkor, scouter, studieförbund, Bror Hjorts hus, föreningsverksamhet, spelande, eget skapande)
- Minienkät till föreningar med föreningsstöd som bedriver kultur- och fritidsverksamhet för unga i Uppsala. Fokus låg på frågor om behov och önskemål gällande lokaler. Enkäten skickades till 25 föreningar och 13 av dessa svarade på enkäten.
- Intervjuer med representanter från Katrineholm, Sollentuna och Örebro, som har olika former av ungdomskulturhus.
- Workshop med representanter från de fyra verksamheterna med syfte att förankra, kvalitetssäkra och utveckla utredningens analys och slutsatser med berörda verksamheter

1.3 Flera skilda perspektiv och intressen berörs

Verksamheter för ungdomars kultur och fritid berör en rad olika perspektiv och intressen, som behöver beaktas i en utredning av verksamheten. En kortfattad beskrivning av olika typer av perspektiv och intressen ges därför nedan.

Ett första centralt perspektiv som behöver beaktas är **målgruppens intressen**. Målgruppen för verksamheten kan delas upp i ungdomar som deltar i verksamheterna och ungdomar som i dagsläget inte deltar i någon verksamhet. Båda dessa grupper av ungdomar kan ha intressen i verksamheten, och det är rimligt att anta att verksamheterna möter behov och önskemål hos deltagarna, medan andra grupper av ungdomar kanske inte tilltalas/bemöts i samma utsträckning. Det är ett uttalat mål för Kulturnämnden att motverka kulturell ojämlikhet, vilket gör gruppen unga som inte deltar särskilt viktig att beakta.

Verksamheten påverkar dock inte bara de ungdomar som den vänder sig till, utan kan bidra till **samhällsvärden** i stort. I Kulturnämndens övergripande målsättningar slås fast att kulturen ska bidra till ett samhälle präglad av kreativitet, bildning och innovationskraft. I den här utredningen framkommer också tydligt att verksamheterna kan bidra till samhällsvärden såsom en bättre folkhälsa och ökad integration. Kulturverksamhet har vidare betydelse för stadens attraktionskraft och profilering. Hur verksamheten på bästa sätt kan bidra till dessa samhällsvärden är ett perspektiv som också behöver beaktas i utredningen.

Verksamheterna påverkas vidare av uppdrag/mål, organisering, ekonomi och andra **ramförutsättningar** både inom kommunen och hos de verksamheter och huvudmän som berörs i utredningen. Detta kan innebära begränsningar och möjligheter för vilka vägar framåt som är aktuella inför framtiden. I figuren på nästa sida illustreras berörda perspektiv och intressen.

Figur 1. Berörda perspektiv och intressen

1.4 Rapportens disposition

I den följande rapporten beskrivs verksamheten för ungas kultur och fritid idag (kapitel 2) samt ungas syn på verksamheter (kapitel 3). Därefter, i kapitel 4, redovisas utredarnas generella slutsatser och rekommendationer. Rapporten avslutas i kapitel 5 med en redogörelse om möjliga vägval för framtiden.

2. Verksamhet, lokaler och finansiering idag

I det här kapitlet redogörs för de fyra studerade verksamheterna och deras befintliga lokaler. lokalanvändning och lokalbehov för andra föreningar som erhåller bidrag från kommunen och har verksamhet för ungdomar beskrivs också, liksom kommunens olika former av ekonomiskt stöd.

2.1 De fyra verksamheterna i Uppsala innerstad

En inledande översikt över de fyra studerade verksamheterna ges i tabellen nedan, som omfattar inriktning och aktiviteter, målgrupp, öppettider och ungefärligt antal besökare per kväll.

	Inriktning och aktiviteter	Målgrupp	Öppettider	Antal besökare en vanlig kväll
Kulturhuset Grand	Kommunal verksamhet med stor scen och kompetens inom ljus- och ljudteknik. Exempel på aktiviteter: - Riktad verksamhet för hbtq-personer samt personer med behov av särskilt stöd. - Större konserter/underhållning - Drama - Biljard - Läxhjälp	13-18 år. Stor andel ensamkommande killar bland besökarna	mån-tor 15-21 fre 15-22	Ca. 35 per kväll
Café Genomfarten	Fritidsgård med generösa öppettider, billigt fika och engagerad personal. Exempel på aktiviteter: - Replokal - Konserter - Gitarrkurs - Biljard	13-19 år Stor andel ensamkommande killar bland besökarna	mån-tor 15-22 fre 15-00 lör 17-22	ca. 60 per kväll
Leoparden	Litet kulturhus som tar kulturen på allvar och arbetar medvetet med socialt stöd. Exempel på aktiviteter:	16-25 år Stor andel tjejer bland besökarna	mån-fre 15-20	ca. 35-70 per kväll

	- Ateljé - Två gallerier, varav ett semiprofessionellt - Fotografi - DJ-kurs - Studiecirklar			
Ungdomens hus	Ungdomsstyrd förening och verksamhet. Exempel på aktiviteter: - Konserter - Ateljé - Skaterampen - Kick-boxning - Replokaler - Cykelverkstad	13-25 år	mån-fre 14-19	ca. 30 per kväll

De fyra studerade verksamheterna har både likheter och skillnader. Bland de gemensamma dragen finns att alla verksamheter har ett kafé som är kärnan i och vägen in i verksamheten, där unga erbjuds möjligheten att vara utan några krav på aktivitet eller umgänge. Alla verksamheter beskriver också den sociala funktionen som mycket central. Ambitionen är att erbjuda en fristad och mötesplats där ungdomar kan få en trygghet och tillhörighet. Bland ungdomar på Genomfarten, Leoparden och Ungdomens hus förekommer uttryck som att de har ett andra hem i verksamheterna. Dessa tre verksamheter har varsin tydlig identitet, som bärs och värnas av både ungdomar och personal. Grand har en mer allmän karaktär och tillhörigheten till just den verksamheten är inte lika framträdande. Notera dock att de riktade verksamheterna för hbtq-personer respektive personer med behov av särskilt stöd inte har besökts, och att inställningen kan vara annorlunda bland dess besökare.

I samtliga verksamheter betonas att ungdomarnas egna intressen och engagemang ska styra verksamheten. Hur mycket initiativ som kommer från ungdomarna varierar dock över tid i samtliga verksamheter. I nuläget beskriver både Genomfarten och Grand att det kommer relativt få initiativ från ungdomarna själva, och att personalen därmed behöver initiera aktiviteter i högre grad. På Ungdomens hus, som helt drivs av ungdomar, är utgångspunkten medlemmarnas intressen och engagemang en självklarhet. Trots det fluktuerar initiativtagandet även här och behov av ett ökat engagemang beskrivs finnas i verksamheten. För närvarande drivs därför ett projekt med hjälp av studieförbundet Bilda i syfte att öka och utveckla utbudet av aktiviteter och verksamhet på Ungdomens hus. Gemensamt för verksamheterna är också att det är gratis att besöka verksamheten och att ett eventuellt medlemskap som ger full tillgång till alla aktiviteter erbjuds till en summa om max 100 kr per år.

Verksamheterna skiljer sig åt på så sätt att de har olika mycket kulturaktiviteter relativt "häng" eller fika. Café Genomfarten är idag snarare en fritidsverksamhet än en kulturverksamhet för ungdomar medan övriga har en tydligare koppling till kulturaktiviteter. Leoparden har en tydlig kulturprofil och där finns ungdomar som beskriver att deras deltagande i verksamheten har väckt ett intresse för

kultur, såsom poesi eller måleri (då Leoparden är nyöppnat avser dessa berättelser föregångaren Vox, men med samma personal och ledning finns inget som tyder på att detta skulle ha minskat med övergång till Leoparden). Leoparden har en högre grad av professionell kultur med inspel från professionella kulturaktörer än övriga. I Ungdomens hus är en viktig del, utöver det sociala och kulturaktiviteterna, driften av en förening, med allt vad det innebär av gemensamt ansvarstagande och delaktighet. Verksamheterna har också delvis olika målgrupper. Förutom att de vänder sig till olika åldrar (se tabell ovan) så når de också olika grupper av ungdomar. Både Grand och Café Genomfarten har många nyanlända ungdomar bland sina besökare, och en stor övervikt av killar. På Leoparden är andelen tjejer högre. Med undantag för de många nyanlända som besöker Grand och Café Genomfarten, finns enligt verksamheterna också en underrepresentation av ungdomar med utomeuropeisk bakgrund bland besökarna.

Vad gäller kulturformer så har musik ett stort utrymme i flera verksamheter. Överallt vittnar dock intervjupersoner om att intresset är mindre än det varit tidigare. Genomfarten, Grand och Ungdomens hus har alla scen(er) för framträdanden och replokaler. Leoparden har sedan nyöppnandet konstprofil (föregångaren Vox hade även det en musikprofil). Andra kulturformer som finns i verksamheterna är drama, fotografi, spel, film. Studiecirkel, workshops, föreläsningar och quiz är andra vanliga aktiviteter. Café Genomfarten och Grand har även biljardbord som används flitigt.

2.2 De fyra verksamheternas befintliga lokaler

Lokalerna ger olika förutsättningar och används i olika grad och på olika sätt. Generellt upplever personal och ungdomar att lokalerna i stort fungerar väl, även om de flesta verksamheter ser något eller några utvecklingsbehov. Nedan beskrivs lokalerna som respektive verksamhet har och de styrkor och brister som ledning, personal och ungdomar upplever.

Kulturhuset Grand ligger i en stor före detta biograf. Det innebär ett fåtal stora lokaler och få mindre utrymmen, vilket öppnar för stora evenemang och konserter men försvårar avskildhet när detta efterfrågas av individer eller mindre grupper. Foajén vid ingången är enligt personalen svår att möblera och ljudnivån gör det också svårt att bedriva aktiviteter där. Kaféet, som är kärnan i verksamheten, är en trappa upp, vilket enligt personalen kan medföra en tröskel för ungdomar som besöker verksamheten för första gången. Lokalerna är anpassade för personer med nedsatt rörelse- eller orienteringsförmåga, bland annat genom hissar, bildstöd och synprickar samt ljud och ljuskällor som går att reglera efter behov.

Café Genomfartens lokal ligger i direkt anslutning till kyrkan, som också är huvudman för verksamheten. Beskrivningen av lokalen är att den har mycket atmosfär och att ytan är tillräcklig. Lokalerna har dock gömda ytor som gör det svårare för personalen att ha överblick och därigenom säkra tryggheten för besökarna. Lokalen ligger också lite undagömd, vilket gör att verksamheten inte är så synlig som den skulle kunna vara. Genomfartens lokaler är anpassade för de med nedsatt rörelseförmåga, men inte för dem med nedsatt orienteringsförmåga.

*Önskar vi kunde ha x-ray för att se övervakningen och runt hörnet, just för tryggheten.
/Personal Genomfarten*

Kulturhuset Leoparden har flyttat in i sina lokaler under hösten 2017. Lokalerna upplevs vara väl anpassade för verksamheten med lagom öppna ytor som både möjliggör överblick för personalen

och en avskild hörna för ungdomarna. Det finns också avskilda ytor som används som galleri respektive ateljé. Större ytor avsedda för rörelse och teater saknas, vilket begränsar möjligheterna för sådana aktiviteter. På grund av grannar i huset är det inte möjligt att ha högljudda musikspelningar. Lokalerna är anpassade för personer med nedsatt rörelseförmåga och delvis för personer med nedsatt orienteringsförmåga, bland annat genom ramper och markeringar för synskadade på toalettdörr.

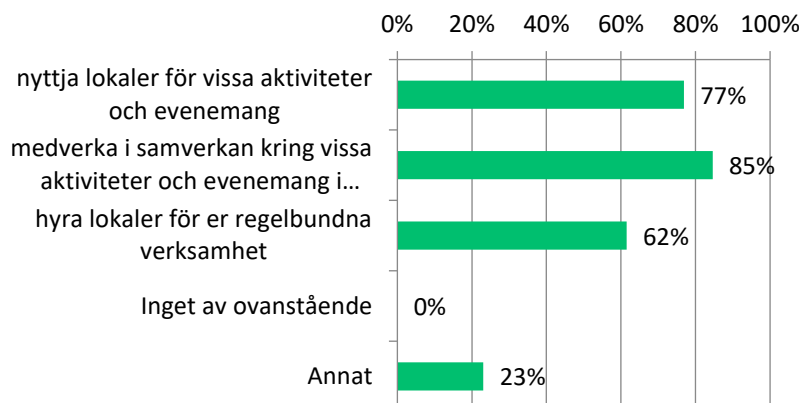
Ungdomens hus har ett hus med tre våningar. I huset finns både en större central yta som är kombinerat kafé och konsertlokal samt flera avskilda mindre och större rum och ytor, som bland annat innefattar en skateramp och en cykelverkstad i källaren samt ett antal replokaler. Föreningen hyr också långsiktigt ut lokaler till andra verksamheter. Personal och medlemmar tycker att lokalerna, på grund av både atmosfär och gott om utrymme ger goda förutsättningar för verksamheten, och de ser att föreningens själ till stor del sitter i väggarna. I nuläget är lokalerna dock inte tillgänglighetsanpassade och intervjuade personer ser behov av renovering.

2.3 Andra föreningars lokaler och lokalbehov

Bland de föreningar som får bidrag från kommunen finns studieförbund, kulturföreningar inom exempelvis dans och teater och ideella föreningar med fokus på samhällsfrågor. Bland de föreningar som svarat på utredningens enkät finns de som har egna lokaler, men många hyr in sig i skolor och fritidsgårdar eller på ungdomskulturverksamheter som Grand och Ungdomens hus. Den samlade bilden som föreningarna ger i enkätsvaren är att det finns ett behov av fler lämpliga, tillgängliga lokaler för deras verksamhet.

De föreningar som sysslar med teater och dans uppger alla att de saknar lämpliga lokaler för verksamheten (undantaget Uppsala dansakademi som just invigt egna lokaler). Andra utmaningar för föreningarna är att de lokaler de använder är så fullbokade att det är svårt att utöka verksamheten. Många föreningar verkar i olika stadsdelar och ser närheten till lokalsamhällena som en viktig faktor i verksamheten, främst eftersom det gör det lättare att nå ut till ungdomar från "resurssvaga" familjer (låg inkomst, saknar bil, bristfälliga svenskkunskaper mm). Dyra lokaler eller att skollokaler som inte är anpassade för verksamheten kan vara hinder i dessa fall. Även om tio av tolv föreningar uppger att de föredrar flera små ställen med olika inriktning och aktiviteter framför ett stort ungdomskulturhus med många aktiviteter och kulturformer under samma tak så uppger näst intill samtliga att de skulle vilja vara delaktiga i ett större ungdomskulturhus, om kommunen satsade på ett sådant. Bland annat uppger åtta av 13 svarande att de skulle vilja hyra lokaler för regelbunden verksamhet.

Diagram 1: Om kommunen satsade på ett större ungdomskulturhus, skulle ni vara intresserade av att...? (Det är möjligt att välja flera alternativ)

n = 13

Svarsalternativ "annat" innefattar en som vill vara med och bygga upp verksamheten, en anger att det beror på var huset ligger och att de vill arbeta lokalt och en tredje anger bla. att de har fått bygga nytt, men att det vore bra om det fanns möjlighet att hyra mindre scener.

2.4 Bidrag och subventioner från kommunen

Kulturnämnden har idag flera olika former för ekonomiskt stöd till ungdomsverksamheterna, som redovisas kortfattat nedan.

Verksamhetsstöd till barn och ungas fria tid respektive till barns och ungas kulturutövande

Verksamhetsstödet kan sökas för fritidsverksamhet som riktar sig till barn och unga i åldrarna 5-25 år och som pågår under en period mellan ett och tre år. Stödet till barns och ungas kulturutövande går till fritidsverksamhet som erbjuder barn och unga i åldrarna 6-20 år möjlighet att själva få skapa och utvecklas i kulturpedagogiska verksamheter och att få möjlighet att visa upp eget skapande för andra.

Projektstöd barn och ungas fria tid

Projektstödet kan sökas för fritidsverksamhet som riktar sig till barn och unga i åldrarna 5-25 år under en period om högst ett år.

Evenemangsstöd ung

Stöd kan sökas för offentliga evenemang som riktade till unga i ålder 13-25 år.

Responsbidrag – ungas egna initiativ

Stödet är för unga som vill anordna aktiviteter eller arrangemang för andra unga på fritiden. Stödet kan sökas av enskilda personer i åldern 10–25 år som är folkbokförda i Uppsala kommun och är på max 7000 kr.

Utöver dessa stöd och bidrag ger Kulturnämnden bidrag till kulturföreningar som bland annat driver ungdomsverksamhet. Även Idrotts- och fritidsnämnden ger bidrag till ungas fritidsverksamhet.

Café Genomfarten och Ungdomens hus får verksamhetsstöd. Studieförbundet Bilda har beviljats projektstöd för att öka och utveckla utbudet av aktiviteter och verksamhet på Ungdomens hus för att möta nya målgrupper och engagera fler unga. Leoparden driver till skillnad från övriga föreningar verksamheten utifrån uppdrag från Kulturnämnden, som regleras i avtal. Detta avtal är det enda i sitt slag och en kvarleva från de tidigare beställar-/utförarorganisationen. Alla fyra verksamheter erbjuder ungdomarna coacher som stödjer i genomförandet. Kulturhuset Grand är en kommunal verksamhet och finansieras därmed inom den ordinarie kommunala budgeten.

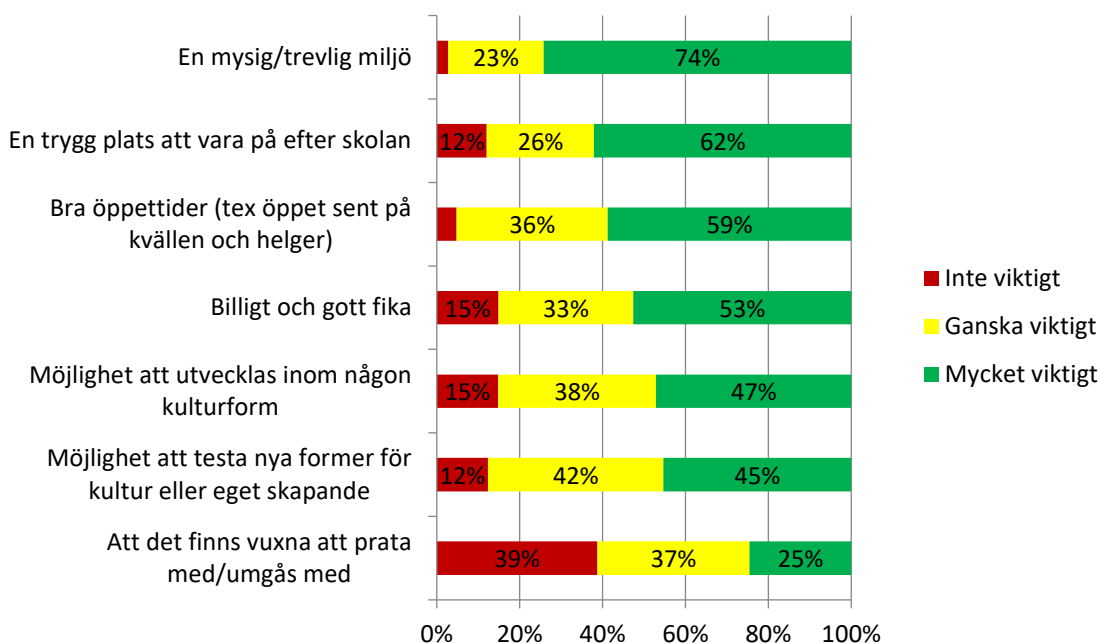
3. Vad tycker ungdomarna?

Hur ser då Uppsalas ungdomar på kultur- och fritidsverksamheten? Vi har pratat med ungdomar som regelbundet besöker de fyra verksamheterna och låtit ungdomar i Uppsala generellt i åldrarna 13-25 svara på några korta frågor i en webb-enkät. Deras synpunkter redovisas i det här kapitlet.

3.1 Vad är viktigt för ungdomarnas deltagande?

När ungdomarna får uppge vad de tycker är viktigast för att de ska kunna och vilja delta i kultur- och fritidsverksamhet är den generella bilden att verksamhetens sociala funktion är viktigare än möjligheten att utöva kultur. De faktorer som ungdomarna i ungdomsenkäten uppger som viktigast för att kunna och vilja delta i verksamhet handlar alla om att verksamheten ska vara en plats och ett sammanhang som är välkomnande. Alla viktigast är enligt ungdomarna att miljön är mysig och trevlig, vilket tre av fyra uppger vara mycket viktigt. Trygghet, bra öppettider samt billigt och gott fika är andra faktorer som värdesätts. Möjligheter att utöva kultur (både möjlighet att testa nya kulturformer och att utvecklas inom någon kulturform) uppges vara mindre viktigt, även om knappt hälften ser detta som mycket viktigt. Att det finns vuxna att prata och umgås med uppges generellt vara av mindre betydelse, även om var fjärde ungdom ser detta som mycket viktigt. Svaren är ungefär likvärdiga oavsett könstillhörighet och ålder, även om yngre ungdomar värderar vuxna att prata med högre än övriga samtidigt som de värderar bra öppettider och billigt och bra fika något lägre. I diagrammet redovisas ungdomarnas svar från enkäten.

Diagram 2. Vad är viktigt för att du ska vilja och kunna delta i kultur-, eller fritidsverksamhet? För varje rad, ta ställning till hur viktigt det är för att du ska delta.

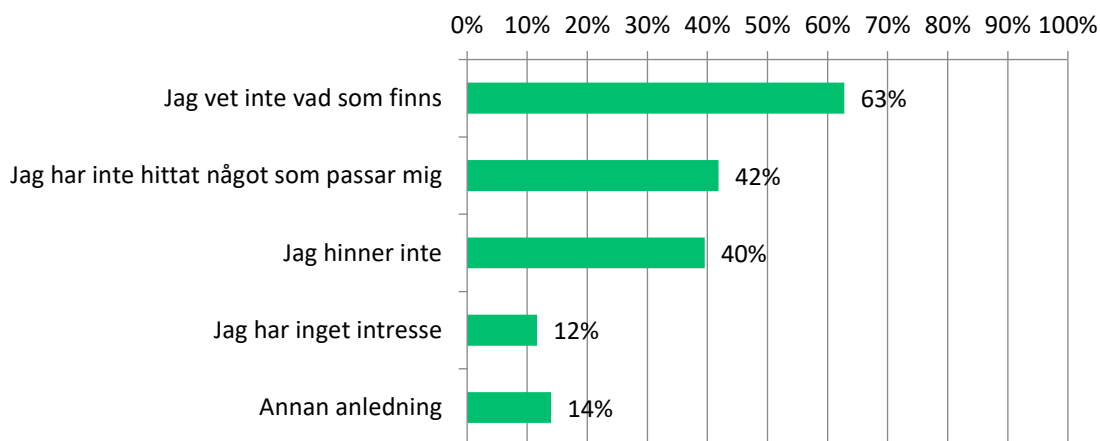
n= 292

Bilden från enkäten stämmer väl överens med det som framkommer i intervjuer på plats i verksamheterna. Flera ungdomar beskriver då hur de i första hand uppskattar stämningen och miljön, som erbjuder en trevlig och trygg plats att vara på som inte kostar något eller åtminstone kostar lite jämfört med exempelvis vanliga kaféer. Flera personer lyfter också värdet av att verksamheterna både ger möjlighet till socialt umgänge och möjlighet att vara för sig själv, samt att det finns möjlighet att engagera sig i projekt och aktiviteter när de så önskar. I intervjuerna har ungdomarna också fått svara på varför de går just till den aktuella verksamheten. Många lyfter då den specifika karaktär och miljö som finns i de olika verksamheterna. Det framstår som att regelbundna besök i en viss verksamhet för många ungdomar ger en identitetsskapande tillhörighet och trygghet i vardagen. Även nära och betydelsefulla relationer till personalen lyfts fram som en viktig anledning av flera ungdomar.

3.2 Varför ungdomar inte deltar

Vad är det då som gör att ungdomar inte deltar i kultur- och fritidsverksamhet? Bland de ungdomar som i enkäten uppgett att de inte deltar i någon verksamhet är den vanligaste anledningen att de inte vet vad som finns (dryg 6 av 10 uppger detta). Det är också vanligt att ungdomarna uppger att de inte hittat något som passar dem eller att de inte hinner (ca 4 av 10). Endast drygt en av tio uppger att de inte har något intresse, men en rimlig gissning är att denna andel är större bland de ungdomar som inte valt att gå in och besvara enkäten. Bland de som angett annan anledning finns andra formuleringar av att de inte hinner eller inte har intresse. En ungdom uttrycker en osäkerhet kring hur andra ungdomar ska ta emot hen.

Diagram 3 Vad är det som gör att du inte deltar i någon kultur- och fritidsverksamhet? (Det är möjligt att välja flera alternativ.)

n= 43

3.3 Lockas unga av ett stort kulturhus eller flera mindre ställen?

Ungdomarna fick i enkäten också ta ställning till en övergripande fråga om vad de skulle vilja att Uppsala kommun satsade på, ett stort kulturhus eller flera mindre ställen. Där framkommer att det är en stor majoritet, fyra av fem, som föredrar flera små ställen med olika inriktning och aktiviteter framför ett stort ungdomskulturhus med många aktiviteter och kulturformer under samma tak.

Oavsett ålder, kön, bostadsområde och vilken verksamhet ungdomarna deltar idag, så är det en majoritet som föredrar flera mindre ställen. Hur stor denna majoritet är varierar dock. Ungdomar som idag deltar i Kulturskolan eller inte deltar i någon kulturverksamhet tilltalas i högre utsträckning än andra ungdomar av ett stort ungdomskulturhus. (40 resp. 35 procent föredrar ett stort ungdomskulturhus) I den yngre åldersgruppen är det också fler som föredrar ett större kulturhus (40 procent föredrar ett stort ungdomskulturhus). Innerstad och ytterområde vill i något högre grad än landsbygd och större samhälle ha ett stort kulturhus. Värt att notera är att samtliga ungdomar som uppger "annan könstillhörighet" föredrar flera mindre ställen. (14 personer).

4. Centrala aspekter för en fungerande verksamhet

Vad kan vi då dra för slutsatser av de erfarenheter och synpunkter som verksamheter och ungdomar gett uttryck för i utredningen? Och vilka aspekter är viktiga när kommunen nu går vidare med en eventuell utveckling av kultur- och fritidsverksamheten för unga?

Vi beskrev i det inledande kapitlet att verksamhet för ungdomars kultur och fritid berör flera olika perspektiv och intressen i form av ungdomars intressen och önskemål, bredare samhällsvärden samt de ramförutsättningar som finns i verksamheterna (mål, organisering och ekonomi). När vi väger samman dessa olika perspektiv och speglar dem i den befintliga verksamheten ser vi att den på en övergripande nivå har en **social funktion** genom att bidra till trygga och meningsfulla sammanhang för unga samtidigt som de ska **stärka möjligheterna till ungas kulturutövande**, genom att bidra till en mångfald av kulturaktörer med högkvalitativ och attraktiv kulturverksamhet. En viktig aspekt är också att dessa verksamheter **når ut till alla unga**, oavsett bakgrund. Att **styrning och organisering** av verksamheten präglas av transparens, rättvisa och ekonomisk effektivitet är också centralt för en välfungerande verksamhet. I det här kapitlet redovisas våra slutsatser och rekommendationer kopplade till dessa värden. Resonemangen här är inte kopplade till en viss lösning vad gäller organisering och lokaler.

4.1 En social funktion och ett stärkt kulturutövande

Inför det kommande arbetet ser vi att kommunen behöver säkerställa att den samlade verksamheten för ungas kultur och fritid både fyller en social funktion och främjar kulturutövande. I dagens verksamheter är båda funktionerna centrala och vår bild är att verksamheterna i stor utsträckning har låtit besökargruppen och aktuella omständigheter styra huruvida verksamheten fokus ligger kultur eller den sociala funktionen (Leoparden har dock tydligt tagit avstamp i kulturen, och bygger medvetet det sociala arbetet kring detta). Denna flexibilitet har fördelen att verksamheten möter behov och önskemål hos besökande ungdomar. Samtidigt menar vi att det, utifrån kommunens helhetsperspektiv, finns skäl att säkerställa att båda funktionerna finns i innerstaden. Beroende på vilken funktion en verksamhet ska ha krävs olika resurser. För att verksamheten ska kunna främja kulturutövande krävs personal som har kompetens inom olika kulturformer samt lokaler som passar för olika former av kultur. Tillgång till musikscener och replokaler är exempel på resurser som behövs för att främja ungas musikutövande och som idag finns på flera platser i kommunen. Däremot visar utredningen att det idag saknas lämpliga lokaler för dans och teater. För att verksamheten ska fylla en social funktion behövs istället personal med (formell eller informell) kompetens inom relationsbyggande och beteendevetenskap. För den sociala funktionen är det vidare viktigt att verksamheterna erbjuder en mysig och trygg miljö där personalen kan ha överblick och att öppettider är generösa. Om den sociala funktionen tas ett steg längre än i nuvarande verksamheter kan det också vara relevant med uppsökande verksamhet bland ungdomar med stora behov av en social verksamhet. En medvetenhet kring verksamheternas olika funktioner kan alltså få betydelse för hur verksamheter utformas. Kommunens framtida vägval kring verksamheternas funktion behöver bygga på en tydlig politisk avsikt. Finns det en ambition att säkra möjligheter till och

stimulera ett brett kulturutövande visar utredningens resultat att det kan finnas behov av en tydligare styrning mot just kultur. Ungdomars delaktighet och inflytande bör givetvis säkras i alla typer av ungdomsinriktade verksamheter och kunna påverka innehållet på verksamheten över tid.

I Uppsala finns exempel på att kulturen och den sociala funktionen kan samspela och stärka varandra. Att utöva kultur kan stärka individer och skapa möten och gemenskap mellan ungdomar och på så sätt bli en del i det sociala uppdraget. Samtidigt visar utredningen att det av olika skäl kan vara svårt att lotsa ungdomar till kulturutövande, om de inte själva har sökt sig till kulturen. Vi ser att det samlade värdet av verksamheten skulle kunna öka om fler verksamheter kan främja en övergång från att bara hänga eller fika till att testa och fördjupa sig inom kultur. Erfarenheterna från de studerade verksamheterna visar att denna övergång bäst uppnås genom att tillgängliggöra olika former av kultur genom fria former för deltagande och låga trösklar för att testa på samt en hög kvalitet på den kulturverksamhet som erbjuds.

En av referenskommunerna hade tidigare en lösning som aktivt främjande en övergång från fritidsverksamhet till kulturverksamhet.¹ I centrum fanns två större verksamheter som kompletterade varandra på så sätt att den ena var en fritidsverksamhet med en i huvudsak social funktion samt prova-på-aktiviteter inom kultur och den andra var ett kulturhus som erbjöd fördjupning inom olika kulturformer. Enligt verksamhetsansvarig upplevde många ungdomar en tröskel för att gå till ett kulturhus, medan de lättare närmade sig fritidsverksamheten. Genom prova-på-verksamheter och genom att personalen alternerade mellan de två verksamheterna, kunde ungdomar som visade intresse för någon av aktiviteterna lotsas vidare till kulturhuset.

”

Det kommer aldrig vara så att alla i lokalen vill ägna sig åt kultur. För att få dem att intressera sig för kulturen behöver vi leva och andas det vi vill förmedla.
/Verksamhetsledare

”

Om personalen upptäckte att någon ville gå vidare kunde de säga ”kom ner på torsdag till perrongen, så sätter vi oss i studion där”. Tröskeln blev lägre. Och personalen kunde fånga upp dem som behövde komma vidare.
/Verksamhetsledare

4.2 En verksamhet som når ut till alla ungdomar

För att kultur- och fritidsverksamhet för ungdomar ska bidra till att motverka kulturell ojämlikhet och dessutom stärka samhällsvärden som hälsa och inkludering behöver verksamheten nå ut till hela målgruppen ungdomar, vilket innebär att unga med olika bakgrund, intressen, boendeort och ekonomiska förutsättningar ska kunna och vilja ta del av verksamheten. Generellt sett har utbildningsnivå och utländsk bakgrund stor betydelse för i vilken utsträckning unga deltar i föreningslivet. Andelen unga som är föreningsmedlemmar ökar exempelvis i takt med föräldrarnas utbildningsnivå. Bland unga inrikes födda i åldern 16–29 är 56 procent medlem i en förening, medan motsvarande siffra bland utrikes födda är 37 procent. Unga utrikes födda tjejer är särskilt underrepresenterade i föreningar (32 procent).² Utredningen visar att verksamheterna i Uppsalas innerstad når många målgrupper och att det totalt sett finns en mångfald bland besökarna, samtidigt som vissa grupper framstår som är underrepresenterade. Ingen kvantitativ redovisning av besökarnas egenskaper finns för verksamheterna, men intrycket i utredningen är att generella

¹ Verksamhetsansvarig uppger att ekonomiska hänsyn gjorde att de två verksamheterna senare slogs samman, och att fördjupningen inom kultur därmed fick svårare att hävda sig relativt fritidsverksamheten.

² Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor (2014), Fokus 14 – Om ungas fritid och organisering

trender kring utbildningsnivå och utländsk bakgrund är gällande även i de studerade verksamheterna. I utredningens ungdomsenkät är den vanligaste anledningen att inte delta i kultur- eller fritidsverksamhet att inte känna till vad som finns och därefter att inte hitta något som passar. Sammantaget visar detta att det inte är självklart för alla ungdomar att hitta in och hitta rätt i Uppsalas ungdomskulturutbud. Att arbeta aktivt med att nå ut till alla målgrupper bör därför vara prioriterat. Att bredda målgruppen handlar både om kommunikation och om hur själva verksamheten är utformad.

Som flera representanter från verksamheterna i Uppsala poängterar kan det vara en balansgång att aktivt vända sig till en viss målgrupp och samtidigt undvika att deltagandet handlar om ungdomens grupptillhörighet snarare än om ett genuint eget intresse för den erbjudna verksamheten. Att låta unga i underrepresenterade målgrupper ta plats i verksamheten, genom exempelvis utställningar eller konserter kan vara ett sätt att göra verksamheten intressant och attraktiv för fler i målgruppen utan tydligt vända sig till en viss grupp ungdomar. Att verksamheten erbjuds kostnadsfritt eller till en mycket låg kostnad är också en förutsättning för att nå ungdomar med sämre ekonomiska förutsättningar.

Det finns också exempel från andra kommuner, där verksamheten har jobbat aktivt med uppsökande verksamhet för att nå ungdomarna. I en av kommunerna finns en stor fritids- och kulturverksamhet för ungdomar, med ett tydligt uttalat socialt uppdrag att motverka utanförskap. För att verksamheten ska kunna uppnå sitt syfte är det centralt att nå ut till unga i områden med sämre socioekonomiska förutsättningar. Verksamhetschefen berättar att de, för att nå dessa unga behöver möta ungdomarna där de är, på lokala fritidsgårdar, event och hos andra föreningar. En avgörande lärdom är att det krävs personal som jobbar aktivt med relationsbyggande och de anställda alternerar därför mellan uppsökande verksamhet i stadsdelarna och det centrala kulturhuset. För att detta ska fungera behöver det uppsökande arbetet tillåtas ta resurser i anspråk. Behovet av uppsökande verksamhet lyfts också fram i utredningens enkät till föreningar.

” Det behövs en uppsökande verksamhet som kommer till de olika bostadsområdena och berättar om hur kommunen arbetar och vilka planer som finns. Detta kan man göra med hjälp av föreningar och organisationer som verkar i de olika bostadsområdena. Nätverk och samverkan är den nya tidens metoder för att kommunen ska kunna nå ut till människorna. Ingen läser kommunens hemsida eller på andra sociala medier för att hämta information. Däremot lyssna många på små föreningar, skola/fritidsgård, olika eldsjälar och organisationer som bedriver verksamhet i bostadsområdena. /Representant förening Uppsala

Erfarenheter från andra kommuner visar vidare att ett stort centralt kulturhus kan medföra särskilda utmaningar vad gäller att nå alla ungdomar. En verksamhetschef beskriver att när huset öppnade så fanns grupperingar av ungdomar som i så hög grad dominerade det nyöppnade kulturhuset att andra ungdomar inte sökte sig dit. Ett aktivt trygghets- och värdegrundsarbete krävdes för att öppna verksamheten.

4.3 En attraktiv verksamhet med tydlig idé och delaktighet

I utredningen har det blivit tydligt att många av de ungdomar som deltar i verksamheterna lockas av och är engagerade i den karaktär som präglar verksamheten snarare än av konkreta aktiviteter eller resurser. Verksamhetens karaktär bärs i sin tur av både personal och medlemmar/besökare. Vår

slutsats av detta är att varje verksamhet behöver bäras av en idé och ett engagemang som präglar varje del av verksamheten. Om kommunen exempelvis väljer att satsa på ett större kulturhus räcker det inte att säkra resurser och ändamålsenliga lokaler. Det blir bland annat avgörande att hitta medarbetare som driver och samlar verksamheten kring en idé som alla är villiga att bidra till. Även om verksamhetens idé och kultur bärs av både personal och besökande ungdomar så behövs någon form av institutionalisering och uppföljning, för att säkra hållbarheten. Ett exempel på detta finns på Leoparden, där varje kväll avslutas med att personalen pratar igenom och utvärderar kvällen, genom enkla men centrala frågeställningar som om alla besökare har fått ett "hej" när de kom till verksamheten.

En annan helt avgörande faktor för en attraktiv verksamhet är ungdomarnas delaktighet och medbestämmande i verksamheten. Samtliga fyra verksamheter lyfter detta som en central del i verksamhetens idé och löpande verksamhet, vilket bland annat märks i tillvaratagandet av ungas initiativ. Samtidigt som delaktighet och inflytande är centralt ser vi det också som avgörande att kommunen och verksamheterna har en klar bild av vilka delar av verksamheten som ungdomar i olika faser kan påverka. Finns det till exempel politiska beslut som på goda grunder fastslagit att en viss verksamhet ska erbjuda möjligheter till teater måste delaktigheten handla mer om hur teaterverksamheten bäst utformas och vilken inriktning den ska ha, inte om huruvida den ska finnas alls.

Omvärldsbevakningen visar också på vikten av delaktighet från alla målgrupper när en ny verksamhet utformas. En intervjuperson betonar vikten av ett medvetet urval för de referensgrupper som knyts till utformningen av en ny verksamhet. I deras fall fick ungdomar från olika stadsdelar medverka, men då förfrågan var öppen ledde det till att vissa grupper av ungdomar inte nåddes, medan exempelvis elevrådsrepresentanter, som är vana att föra fram sina åsikter, deltog i hög grad. Hen menar att det kan vara bra att ge personliga förfrågningar till ungdomar, för att få en god representation på individnivå och säkra deltagande av exempelvis personer med funktionsnedsättningar och hbtq-personer.

4.4 Ändamålsenliga och effektivt utnyttjade lokaler

De lokaler som verksamheterna drivs i har betydelse för verksamheten på flera sätt. För det första är tillgången på lämpliga lokaler avgörande för vilken verksamhet som kan bedrivas och kvaliteten på den verksamhet som bedrivs. För det andra är lokalernas nyttjandegrad en ekonomisk fråga, där tomma lokaler medför en onödig kostnad (även om en alltför tät beläggningsgrad på lokalerna gör att verksamheterna inte kan utöka eller förändra verksamheten med kort varsel).

I utredningen framkommer att lokalerna inte nyttjas optimalt för kulturutövande idag, vilket bland annat märks i ett begränsat samutnyttjande. Verksamheterna anpassar sina aktiviteter efter de egna lokalerna och använder inte närliggande verksamheters resurser i någon större utsträckning. Det finns också brister i information om tillgängliga lokaler. Exempelvis finns en uppfattning på vissa håll om att det saknas replokaler samtidigt som det finns lediga tider på andra håll. Om flera verksamheter delar lokaler i ett större kulturhus underlättar det naturligt samutnyttjandet av lokaler. Förutsättningarna för detta kan dock förbättras även på andra sätt. Här kan det också nämnas att Uppsala är en av fjorton pilotkommuner som deltar i det gemensamma upphandlingsprojekt för ett boknings- och bidragssystem som Sveriges Kommuner och Landsting driver. Här är en av

ambitionerna att utveckla system som i högre utsträckning tillgängliggör lokaler och anläggningar som kommunen förfogar över till samtliga föreningar.

Viktiga egenskaper hos lokalerna

Under besöken i verksamheterna och i omvärldsbevakningen har ett antal egenskaper framkommit som är viktiga för att lokaler ska ge goda förutsättningar för kultur- och fritidsverksamhet för ungdomar. Dessa sammanfattas i punkterna nedan.

- Centralt läge och en synlig entré, som underlättar för ungdomarna att hitta verksamheten och att ta sig dit snabbt och enkelt med hjälp av kollektivtrafik.
- Lokaler för kultur behöver ha en själ och främja kreativitet och känsla av tillhörighet. Ytorna får inte vara ömtåliga, sterila eller tråkiga. Det är en fördel om ungdomarna kan göra utrymmet till sitt, genom att lämna avtryck i lokalerna, genom skapande eller genom att helt enkelt kunna lämna kvar saker i lokalerna.
- Endast en entré som gör det möjligt att ha uppsikt över vilka som kommer in i lokalen av trygghets- och säkerhetsskäl och som gör det lätt att välkomna alla ungdomar.
- Lokalerna behöver vara flexibla, för att kunna följa och anpassas till föränderliga önskemål och behov hos ungdomarna.
- Lokalerna behöver vara tillgängliga för alla personer, oavsett funktionsvariationer.
- Det bör finnas yta och rymd, där det finns utrymme för aktivitet och rörelse.
- Lokalerna bör ge möjlighet att dela upp verksamheten utifrån intressen, genom flera avgränsade utrymmen. Viss tillgång till kontorsrum behövs också.
- Möjlighet för kaféverksamhet är avgörande, eftersom samtliga verksamheter uppger att kaféet är kärnan i verksamheten, varifrån de andra aktiviteterna utgår.
- För att visa förtroende för ungdomar och underlätta genomförandet av egna initiativ är det en fördel om det är möjligt att lämna ut nyckel till (delar av) lokalerna till ungdomar.
- I många verksamheter är det viktigt att ha möjlighet att vara värd för musikframträdanden, vilket kräver både en musikscen samt avskilt läge där höga volymer inte stör. De flesta verksamheter behöver en mindre musikscen, men det är samtidigt värdefullt att ha tillgång till en större musikscen vid mer enstaka tillfällen.

4.5 Transparent och rättvis finansiering och styrning

De kultur- och fritidsverksamheter som idag lyder under Kulturnämnden finansieras och styrs idag på olika sätt. De fyra verksamheterna som denna utredning omfattat har finansierings- och styrningslösningar som innebär olika kombinationer av bidrag, avtal och subventioner. Två av verksamheterna har särlösningar som lever kvar från tidigare beslut och organiseringsformer. Leopardens uppdragsavtal är unikt och lever kvar från den tidigare beställar-utförarorganisationen. Att kommunen hyr in och upplåter lokalen till Ungdomens hus, samtidigt som föreningen får intäkter genom mindre uthyrning till andra föreningar, är också en unik lösning som härrör från beslut långt bak i tiden. Vår bedömning är att denna variation i finansierings- och styrningslösningar medför brister i transparens och likvärdighet och får ett utfall som i vissa delar inte är likvärdigt och rättvist. Mot den bakgrunden ser vi behov av att Kulturnämnden "rensar" i sin finansiering och styrning av kultur- och fritidsverksamhet riktat till unga och skapar ett likvärdigt och överblickbart system. Det innebär bland annat följande:

- **Säkerställ i egen eller upphandlad regi sådan verksamhet som kommunen vill garantera till sina barn och unga:** Även i upphandlad regi kan idéburna organisationer bjudas in som möjliga utförare. Här behöver både lokal och innehåll lösas.
- **Säkerställ rätt förväntningar på de olika typerna av bidrag:** Bidrag till civilsamhället kan något förenklat sägas omfatta två typer av bidrag:
 - Organisationsbidrag som stödjer föreningars varande men i mycket begränsad utsträckning lägger sig i deras görande. Målet är att stimulera till ett föreningsengagemang som bedöms fylla en viktig demokratisk och folkbildande uppgift.
 - Projektbidrag/verksamhetsbidrag som stödjer föreningars görande – det vill säga främjar viss form av aktivitet under en tidsbegränsad tid. Målet är att främja aktiviteter som politiskt ses som viktiga och prioriterade.
- **Skapa likvärdiga subventioner för och tillgång till lokaler och anläggningar:** Se till att det finns tydliga och likvärdiga regler för hur de lokaler och anläggningar som kommunen förfogar över kan nyttjas av dess medborgare. Här är det viktigt att säkerställa en tydlig prioriteringsordning (exempelvis att föreningar eller ungdomsverksamhet har förtur i vissa lokaler under vissa tider).
- **Håll bidrag och subventioner åtskilda:** Blanda inte samman bidrag och subventioner. Ge en form av bidrag för görande och varande, ett annat för lokaler att göra eller vara i.

4.6 Motiverat att ta ett helhetsgrepp kring verksamheten

Det sammantagna intrycket från utredningen är att det är motiverat för Uppsala kommun att ta ett helhetsgrepp kring verksamheten. Sammanfattningsvis ser vi följande aspekter på verksamheter som mest centrala för kommunen att agera på.

- Kommunen bör styra verksamheten utifrån en ökad medvetenhet om verksamheternas funktion att stärka kulturutövande respektive den sociala funktionen. Det handlar både om att ta ställning till hur mycket kultur respektive social funktion kommunen vill säkerställa, samt att anpassa verksamheternas utformning utifrån detta.
- Kommunen behöver aktivt arbeta för att verksamheten ska nå ut till alla målgrupper. För att bredda målgruppen krävs nytänkande kring såväl kommunikation och relationsskapande som utformning av den konkreta verksamheten. Erfarenheter från andra kommuner visar att det också krävs tillsatta resurser för att lyckas med arbetet.
- Kommunen behöver säkra att verksamheten även fortsättningsvis är intressant och attraktiv för ungdomar, vilket enligt utredningens intryck till stor del handlar om en tydlig idé och karaktär i verksamheten samt ungas möjlighet till delaktighet.
- Kommunen bör skapa större likvärdighet och transparens i sättet som verksamheterna styrs och finansieras, så att alla föreningar som uppfyller kommunens krav har samma möjligheter att få bidrag och subventioner.

- Kommunen kan utveckla utnyttjandet av lokaler, så att fler verksamheter får ändamålsenliga lokaler och de resurser som finns utnyttjas i högre grad. Här finns olika möjliga vägar att gå, och utredningens slutsatser gällande detta redovisas i nästa kapitel.

5. Vägval för framtiden

Den här utredningen har undersökt om resurserna för kultur- och fritidsverksamhet för unga används på bästa sätt eller om det finns andra former för verksamheten som skulle kunna ge kultur för unga än bättre förutsättningar i framtiden. I detta avslutande kapitel ger vi vår syn på möjliga lösningar för den framtida verksamheten.

Övergripande ser vi att det finns tre inriktningar som kommunen kan välja att satsa på. Det första alternativet innebär en centraliserad lösning med ett större kulturhus i centrum. Det andra alternativet är en decentraliserad lösning som innebär att förändringar görs i nuvarande verksamheter, men att grundstrukturen med flera ställen med olika inriktning bevaras. En (gyllene) medelväg är att kombinera de två perspektiven, där ett större kulturhus kombineras med flera mindre verksamheter med olika karaktär och inriktning. För respektive huvudinriktning redogörs nedan för de främsta argumenten för och emot. Vi gör också en diskussion kring centrala aspekter och frågeställningar kopplade på respektive lösning, som kommunen behöver beakta om de väljer att gå vidare med det alternativet.

5.1 Ett större kulturhus

Om kommunen vill samla ungdomskulturverksamheten i ett större centralt kulturhus innebär det att kommunens resurser i högre grad samlas på ett ställe och att de ungdomar som tar del av kulturverksamheten i högre grad besöker ett och samma ställe, oavsett om de vill dansa, måla eller bara ta en fika. Ett större centralt kulturhus påverkar också förutsättningar för kommunens föreningar och staden i stort. Mer konkret kan dock ett centralt kulturhus innebära olika saker, beroende av hur organisering och samverkan inom huset ser ut, vilka funktioner som prioriteras och vilka verksamheter som involveras.

5.1.1 Argument för och emot

De främsta argumenten *för* ett större kulturhus (relativt en decentraliserad lösning) är:

- Effektivt utnyttjande av lokaler och andra resurser, vilket i sin tur underlättar och motiverar en satsning på lämpliga lokaler för olika kulturformer. Detta kan på så sätt ge det samlade kulturlivet i Uppsala bättre tillgång till lämpliga lokaler.
- Underlättar möten mellan människor och samverkan mellan verksamheter
- Underlättar kännedom om verksamheten och de lokaler som finns i kommunen när det är samlat på en plats som alla känner till
- Kan lyfta Uppsala som stad genom att vara en del i innerstadsstrategin och eventuellt utveckling av Kulturstråket

De främsta argumenten *mot* ett större kulturhus (relativt en decentraliserad lösning) är:

- Minskad mångfald bland verksamheterna, vilket i sin tur riskerar att leda till att färre ungdomar hittar något som passar dem. Det är en utmaning att kombinera en tydlig idé/karaktär som lockar ungdomar samtidigt som verksamheten är så bred att alla ungdomar känner sig välkomna. Det finns också en risk att verksamheten domineras av en viss

målgrupp/grupp av ungdomar, vilket ytterligare kan bidra till att övriga inte känner sig hemma i verksamheten.

- Risk för minskat engagemang i verksamheter som till stor del bygger på en unik karaktär och den identitet och tillhörighet det ger ungdomarna

5.1.2 Centrala frågor att ta ställning till

Om kommunen väljer att gå vidare med tanken om ett stort centralt kulturhus finns ett antal frågeställningar som kommunen behöver ta ställning till. Utredningen kan inte ge svar på dessa frågor, då de till stor del handlar om prioriteringar och en politisk viljeinriktning. Vi kan dock utifrån utredningen ge vissa rekommendationer samt tydliggöra konsekvenser av olika vägval. Nedan redogörs för centrala frågor som kommunen bör ta ställning till om de väljer att gå vidare med en centraliserad lösning.

Vilka funktioner ska finnas i huset och vilka verksamheter bör vara med?

Ett övergripande ställningstagande handlar om den dubbla funktion som studerade verksamheter har, där kulturutövande kombineras med en social funktion. Ska kulturhuset rymma båda dessa funktioner eller ska det sociala uppdraget lämnas till andra delar av den kommunala verksamheten? Utredningens budskap är att båda dessa perspektiv är viktiga och att de båda perspektiven under rätt förutsättningar kan berika och stärka varandra samtidigt som det finns exempel från andra kommuner som visar på svårigheten att integrera det sociala arbetet med fördjupning inom kultur. Vi har också tydliggjort att de två funktionerna kräver delvis olika resurser, i form av bemanning och lokaler, vilket visar på betydelsen av att göra ett medvetet ställningstagande.

Kommunen behöver också skapa en vision för vilka verksamheter och aktiviteter som ska finnas i kulturhuset. Det är ett arbete som behöver göras i samverkan med kommunens föreningar och i nära dialog med kommunens ungdomar. Utifrån utredningen kan vi konstatera att de fyra verksamheter som studerats i den här utredningen sannolikt ger ett alltför tunt underlag att utgå ifrån. Detta särskilt eftersom Café Genomfarten har Svenska kyrkan som huvudman och inte har intresse av att flytta verksamheten bort från kyrkan, där de ligger idag. För att ett ungdomskulturhus skulle bli något väsentligen annorlunda än de verksamheter som finns idag tror vi att ytterligare verksamheter skulle behöva involveras och/eller att befintliga verksamheter utökas. Exempel på möjliga samverkansparter är Kulturskolan samt föreningar och studieförbund. I utredningens enkät till föreningar med ungdoms- och kulturverksamhet i Uppsala framkommer ett stort intresse för att i olika former medverka i ett kulturhus, vilket visar på goda förutsättningar att involvera ytterligare aktörer.

Ytterligare en fråga som lyfts under utredningen är huruvida kulturhuset ska vara reserverat för ungdomar eller även inkludera vuxna och barn. Ett kulturhus för alla åldrar medför både fördelar och nackdelar. Utan att närmare ha utrett alternativet med ett kulturhus för alla åldrar kan vi konstatera att detta skulle kunna innebära möjligheter till samverkan och möten mellan åldrar samt förutsättningar för ett än mer effektivt resursutnyttjande då fler aktörer delar på lokalerna. Ett kulturhus för alla åldrar får också en annan karaktär än ett ungdomskulturhus. Detta kan ses från olika perspektiv. En uppfattning är att ett kulturhus för alla åldrar höjer statusen på verksamheten och möjliggör möten mellan ungdomar och högkvalitativ kultur. En annan uppfattning är att ett

kulturhus för alla åldrar inte ger ungdomarna en egen fristad och att det sociala arbetet därmed försvåras.

Hur integrerade ska de olika delarna av kulturhusets verksamhet vara?

Frågan kan konkretiseras utifrån två huvudsakliga alternativ. Bör kulturhuset vara en samlad verksamhet, eller bör det innebära separata verksamheter? Med "en samlad verksamhet" menar vi att olika verksamheter och föreningar samsas om lokaler och resurser och att det objekt som besökare kommer till är *Uppsala kulturhus*, även om olika föreningar kan ha verksamhet i lokalerna. Med "separata verksamheter" menar vi att kulturhuset snarare är en ram som huserar olika verksamheter och föreningar. De delade lokalerna och resurserna är i det fallet begränsade till större eller dyrare resurser som exempelvis en större scen, dans- och teaterlokal samt teknisk utrustning medan föreningarna i övrigt huserar i en egen del av huset och exempelvis har möjlighet att bedriva en egen kaféverksamhet. Det är självklart också möjligt att välja ett mellanting, där andelen delade resurser är mellanstor. Sammantaget kan sägas att ett kulturhus med separata verksamheter minskar de potentiella värdena med ett samlat kulturhus samtidigt som det bevarar vissa av de fördelar som finns med flera olika verksamheter. Exempelvis är resursutnyttjandet mindre effektivt medan det möjliggör en större mångfald bland verksamheterna. Vid detta vägval är det viktigt att ta hänsyn till att det i Uppsala finns fungerande verksamheter med en tydlig identitet. Om kommunen exempelvis vill involvera Ungdomens hus i en större satsning är det sannolikt en förutsättning att de även fortsatt kan ha tillgång till vissa lokaler som de själva styr över.

5.2 Flera verksamheter med olika inriktning

En decentraliserad lösning innebär en fortsättning på den verksamhet som finns redan idag, men med möjlighet till utveckling och förändring av inriktning, organisering och resursutnyttjande. Med en decentraliserad lösning kommer ungdomar även fortsatt att söka sig till olika ställen och kommunens resurser fördelas mellan olika verksamheter.

5.2.1 Argument för och emot

De främsta argumenten *för* flera verksamheter med olika inriktning (relativt en centraliserad lösning) är:

- Främjar en mångfald av verksamheter med olika inriktning och karaktär. Varje aktör får utrymme till specialisering och kan bevara och utveckla sin unika verksamhet. Skapar förutsättningar för att olika typer av ungdomar hittar något som tilltalar dem och som de kan göra till sitt eget.
- Mindre risk att ungdomar med olika intressen konkurrerar om en och samma verksamhet (se exempelkommun där kulturintresserade inte besökte verksamheten pga. att "fritidsgårdsbesökarna" dominerade)
- En majoritet av såväl ungdomar som verksamheter och föreningar förordar denna lösning framför ett större kulturhus.

De främsta argumenten *mot* flera verksamheter med olika inriktning (relativt en centraliserad lösning) är:

- När ungdomarna hittar sitt speciella tillhåll och nisch främjas inte möten mellan olika grupper.
- Sämre förutsättningar för ungdomar att ta steget att röra sig mellan olika verksamheter med olika inriktning än vid samlokalisering.
- Sämre förutsättningar för att nyttja lokalerna optimalt. Även om information om tillgängliga lokaler förbättras och ungdomar från olika verksamheter i högre grad skulle kunna ta del av andra verksamheters resurser, så kommer det även fortsatt att finnas hinder att utnyttja varandras lokaler. Exempelvis, i de fall verksamheten leds av vuxna behöver personalen delas upp i två lokaler, vilket i många fall kräver extra bemanning.

5.2.2 Centrala frågor att ta ställning till

Om kommunen väljer att fortsatt låta kultur- och fritidsverksamheter för ungdomar vara spridd på flera olika verksamheter finns ett antal frågeställningar som kommunen behöver ta ställning till. Precis som ovan så ger vi, där utredningen ger underlag, rekommendationer.

Vilka funktioner behöver sammantaget finns i de olika verksamheterna?

Vid en nysatsning på ett större kulturhus är det naturligt att tänka igenom vilka funktioner som bör finnas i lokalerna. Vårt budskap är att kommunen, även med en fortsatt decentraliserad lösning behöver göra en motsvarande analys. Som tidigare nämnts ser vi att verksamheterna både behöver fylla en social funktion samt främja och möjliggöra kulturutövande. För att möjliggöra kulturutövande behöver det finnas utrymme för olika former av kultur. Idag finns replokaler, mindre scener och en större professionell scen, ateljéer och galleri, fotostudio, etc. Det som, enligt föreningar som medverkat i utredningen, framför allt saknas är större lokaler lämpliga för dans och teater, vilket därmed sannolikt är en relevant investering om kommunen vill främja ett brett kulturutbud.

För att nå ut till alla ungdomar behöver också verksamheternas karaktär och miljö göra att alla ”typer” av ungdomar ska kunna hitta en välkomnande och trygg plats. Idag finns en ungdomsdriven verksamhet i Ungdomens hus, det konstinriktade Leoparden, fritidsgården Genomfarten med generösa öppettider och det neutrala Grand med riktad verksamhet för hbtq-personer samt personer med behov av särskilt stöd. Även om de fyra verksamheterna har olika inriktning så ser vi inte att mångfalden är så stor att det kan antas att de flesta ungdomar kan hitta en verksamhet de tilltalas av. Vi ser därför att en decentraliserad lösning skulle ha mycket att vinna om det fanns ytterligare verksamheter som har andra profiler.

Vilket utrymme finns för utveckling av befintlig verksamhet?

Eftersom en decentraliserad lösning i högre grad än ett centralt kulturhus innebär en fortsättning på nuvarande verksamhet blir en central fråga vilket utrymme som finns för utveckling av den befintliga verksamheten. Här pekar utredningen både på möjligheter att bygga vidare på framgångsfaktorer i nuvarande verksamheter men också på behov av förändringar och möjligheter till bättre resursutnyttjande. Leoparden, Genomfarten och Ungdomens Hus drivs av icke-kommunala huvudmän och fyller viktiga och skilda funktioner för ungdomar i Uppsala. Om kommunen väljer att följa utredningens rekommendationer och exempelvis införa mer likvärdiga bidrags- och subventionssystem är en sannolik effekt att Ungdomens hus inte längre ensam har råd att ha nuvarande lokaler (efter renovering). Därutöver ser vi inte att det finns anledning eller möjlighet för kommunen att genomdriva större förändringar i inriktning eller lokalisering av dessa verksamheter.

Av de undersökta verksamheterna ser vi störst potential till utveckling på Grand. Grand fyller flera viktiga funktioner idag, men lokalerna är inte fullt ut lämpliga för den verksamhet som bedrivs (se avsnitt 2.2 ovan) samtidigt som den stora scenens potential inte utnyttjas fullt ut. Detta dels då stora delar av den verksamhet som bedrivs där inte använder själva scenen samtidigt som lokalen inte är anpassad för den verksamhet som bedrivs (drama/dans), dels är den inte alltid bokad. En möjlig lösning vore att dela upp de funktioner som Grand fyller i flera olika lokaler och verksamheter. Konkret ser vi att de funktioner som skulle kunna överföras är:

- **En stor scen med teknik och kunnande.** Detta behövs i kommunen, men behöver inte ligga i samband med ett ungdomskulturhus och inte vara reserverad för ungdomsverksamhet.
- **En eller flera sociala verksamheter** som både har öppen verksamhet och de riktade verksamheterna (hbtq och personer med särskilt stöd). Kan bedrivas i en eller flera mindre och mer personliga lokaler.
- **En lokal utformad för dans och teater** och andra aktiviteter som kräver yta. En lämplig lokal för detta saknas idag i Uppsala enligt flera föreningar. Kan kombineras med en social verksamhet.

5.3 En kombination av centraliserad och decentraliserad lösning

Som framkommer ovan finns fördelar både med en centraliserad och en decentraliserad lösning. Flera röster lyfts också för en kombination av de båda, vilket skulle innebära att ett större kulturhus kombineras med flera mindre verksamheter med olika inriktning. En sådan kombination kan göras på olika sätt, beroende på vilka verksamheter som inkluderas i kulturhuset och vilka som står utanför. Det alternativ vi ser som mest relevant vore att kombinera ett stort kulturhus med flera mindre ställen med i huvudsak social inriktning och olika karaktär, och det är det alternativ vi redogör för nedan. Detta då vi ser att de flesta fördelarna med ett större kulturhus är kopplade till utövandet av kultur, bland annat i form av bättre tillgång till och utnyttjande av lokaler. Samtidigt finns för den sociala funktionen ett behov av tillhörighet och "hemmakänsla", vilket gynnas av en decentraliserad lösning.

De främsta argumenten *för* en kombination av större kulturhus och flera verksamheter med det sociala uppdraget i fokus är:

- Kommunen kan kombinera vinsterna av ett centralt kulturhus (bättre tillgång till och utnyttjande av lokaler samt värde för staden Uppsala) med en mångfald av verksamheter med olika inriktning som kan locka olika "typer av" ungdomar.

De främsta argumenten *mot* en kombination av större kulturhus och flera verksamheter med det sociala uppdraget i fokus är:

- När verksamheter med i huvudsak socialt uppdrag separeras från verksamhet med kulturfokus försvårar det övergången från "häng" till kulturaktiviteter.

De frågeställningar som lyfts under centraliserad respektive decentraliserad lösning blir relevanta att ta ställning till även för detta alternativ. Därutöver ser vi att kommunen bör fokusera på att hantera det argument mot detta alternativ som punktas ovan, nämligen att överlätta övergången mellan de mindre verksamheterna till det större kulturhuset. Här finns intressanta lärdomar att dra från andra kommuner, där personal arbetar växelvis i de olika verksamheterna, och därmed kan följa

ungdomarna från den ena till den andra verksamheten. För att i högre grad nå ungdomar utanför innerstaden skulle ett liknande samarbete kunna utvecklas med fritidsgårdarna runt om i kommunen.

5.4 Avslutningsvis

Kultur- och fritidsverksamhet för unga är en verksamhet som berör många viktiga aspekter i livet, både på samhällsnivå och individnivå, såsom kreativitet, utveckling, tillhörighet och samhällsbyggande. En mångfacetterad verksamhet öppnar också för olika prioriteringar och konkreta vägval, vilket blivit tydligt i den här utredningen. Vårt perspektiv är att det mest centrala, oavsett vägval, är att kommunen styr verksamheten utifrån värdedrivna och medvetna prioriteringar, och tar ansvar för att verksamheten lever upp till dessa i praktiken. Vi vill också särskilt lyfta det potentiella värdet av att inkludera fler verksamheter i ett gemensamt arbete med ungas kultur och fritid. Inom Kulturnämndens ansvarsområde finns andra verksamheter som jobbar med samma målgrupp och har liknande ambitioner, men som har begränsade beröringspunkter med innerstadens kultur- och fritidsverksamheter. Kulturskola och fritidsgårdarna runt om i kommunen har inte stått i fokus i den här utredningen, men vi ser att samverkan med dessa både verksamhetsformer kan stärka både kulturutövande och verksamheternas sociala funktion. Den kultur- och fritidsverksamhet för unga som bedrivs i Uppsala innerstad har redan idag ett stort samhälleligt värde, men genom medveten styrning, ökad samverkan och en fortsatt kreativ drivkraft kan värdet öka än mer och komma flera unga till del.